

Навщівва студентів з Кракова

Є добрі, кідь ся стрічають брата-Русины з різних країн і вымінують сі скушености, дознають ся много нового, што їм поможе в культурно-народностнім жывоті, а в припадї студентів і в їх навчаню. Зато треба лем привітати таку акцію, яка ся одбыла 25. – 26. априля 2012 на Словенську, а то навщівва студентів російской філології з росшыреным навчанєм лемківського языка з Педагогічної універзіті в Кракові (Польско). Проект екскурзії приправила високошкольска учителька лемківського языка на тій універзіті Др. Олена Дуць-Файфер, знама і як вызначна культурно-народностна діятелька Лемковины і Польска.

Навщівва северовыходного Словенска і інштитуцій звязаных із Русинами зачала першы день участєв на годині русиньского языка і культуры, яку перед лемківськыма студенткыма провів Мгр. Марек Гай на Основній школї Михала Сопыры в Радванї над Лабірцєм. Вшыткы были приємно несподіваны з демонстрації той годины, по якій мали можность і бісїдовати з учителєм і школярями, попозерати учебныкы і методічны помічныкы, котры М. Гай выужывать на годинах русиньского языка і культуры.

Дале путь лемківських студентів повела до Міджілаборець, котре сміло можеме назвати русиньськым містом а русиньськым языком ту ся мож всягды добісїдовати. Попозерали місто, но главным цілєм їх навщіввы была експозиція умельцькых работ найславнішого у світі уж небогого Русина – Енді Варгола і різних артефактів з ним звязаных в Музею модерного уменя Енді Варгола. Музей студентів барз заінтересовав і были несподіваны з того, же такий музей в Міджілабірцях є, і же він був першым музеєм у світі присвяченым творчости Е. Варгола, а в сучасности є єдным з двох на світі. Другый є в Піттсбургу, де ся Енді народив русиньськым родічам-імігрантам із северовыходной теріторії сучасного Словенска, конкретно із русиньского села Микова.

Потім студенты попутовали до Свідника, де хотіли відїти главно сканзен Музею української культуры. Робітницы музея і сканзену были батз стрічныма і отворили браны сканзену перед терміном, бо єго сезона офіціално ся зачинать у маю. За єго дверяма їх чекало мале село із тіпичнов деревянов карпаторусиньсков архітектуров. Были ним зачарованы і навщівили і докладно попозерали каждую хыжу ці господарську будову.

Далша путь краківських студентів вела

до культурно-освітнього, народностного і набоженського центра Русинів, яким є уж пару сторіч Пряшів. Была середя вечур – ідеальный час на навщівву русиньского Театру Александра Духновіча, де сі попозерали пєсу *Прінцовы галушкы*, яку герці заграли в русиньськым языку.

Потім переночовали в Пряшові, сімблїчно в Інтернатї Александра Духновіча, названім меном нашого русиньского будителя, добрі знамого своїм діятельством скоро вшыткым Русинам. Переночовали, жебы рано їх крокы повели зась до школы – тот раз до єдиног такого тіпу інштитуту, а то Інштитуту русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты, де взяли участєв на годині русиньской літературы, яку вів екстерный учитель того інштитуту з Ужгороду Мгр. Валерій Падяк, к. н. Вірїме, же собі з той годины взяли достє про себе, же ся їм росшырив обзор їх знань. Наслїдно з польськыма студенткыма ся стрїтила директорка інштитуту доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., котра їм росповіла о історії інштитуту, а главно о можностях штудованя на Пряшівській універзіті русиньского языка і літературы в бакаларьскій і магістерьскій формї штудія в комбінації з різныма іншымя предметами. Были зачудованы, який шырокий діапазон штудійных дісціплін мають даны штудійны програмы, а тым і студенты Пряшівской універзіты. Наконєць гості інштитуту дістали дарункы у формї русиньской періодічной і неперіодічной прєсы і сфотографовали ся на памятку перед входом до інштитуту. По обідї і короткій екскурзії по місті наконєць завітали до русиньской редакції новинок *InfoРусин*, де ся стрїтили з шефредакторков Бк. Сїлвіов Лысиновов. А то був послїдній пункт їх перебуваня в Пряшові, по котрім насїли до свого автобуса і одышли до родного Польска, вірїме, же з богатыма і приємныма зажыткамы.

Навщівва краківських студентів на Словакії ся реалізовала вдяка грантовому проекту авторкы Др. Олены Дуць-Файфер по другыраз, і вірїме, же знова была хосенна і выдарена. Подля єй прикладу на другый рік Інштитут русиньского языка і культуры ПУ таксамо має в планї приправити проект подобного заміряня, жебы і пряшівскы студенты русиньского языка могли наочно спознати реалії лемківських, але тьж воиводиньських, як і Русинів жыючїх в другых країнах історічной Карпатской Руси.

А. З., фоткы Малґоржаты Вжєщ і автора

• На годину русиньского языка до Основной школы М. Сопыры в Радванї над Лабірцєм, котру вів Мгр. М. Гай (на фотці), завітали 25. априля 2012 штуденты з Кракова.

• Наїсто єднов з найінтереснішых подій про краківських штудентів была навщівва Музею модерного уменя Енді Варгола в Міджілабірцях.

• Штуденты з Педагогічної універзіты в Кракові зо своєв учительков Др. О. Дуць-Файфер (перша зліва) ся перешли сканзенем карпаторусиньской деревяной архітектуры МУК у Свіднику.

• На конєць 2-денной навщіввы северовыходу Словенска – фотографія на памятку перед входом до Інштитуту русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты в Пряшові.

МЫ – ЄДЕН НАРОД

По штирєх десятках років не перестаю діставати много вопросів од штатных урядників, церьковных діятелів, ученых, активістів різних організації і студентів, котры хотять знати о карпатських Русинах. Недавне таке писмо выкликує дакотры барз серьєзны вопросы, котры думам собі же стоять зато, жебы єм ся з нима подїлив зо вшыткыма, кого інтересує будучность карпатських Русинів. Ниже уводжу вынятки з того писма і свою одповідь.

„Pišu Vam ohľadni rusiňskej narodnoj symboliky ... Chotil jem sja Vas oprositi, jak jednoho iz osnovateliv Svitovoho kongresu Rusiniv (SKR), čomu sja prijali symboly teritoria Podkarpatskoj Rusi jak narodny symboly Rusiniv, kid Rusine nezijut len na Podkarpatu (ja osobni ku tomu teritoriu nemam žadne počuťa, narodil jem sja na Slovensku, tak, jak i moji predkove). Okrem toho je to podobna situacia, jak by sobi dajake etnikum skopirovalo napr. erb Prjašovskej župy za svůj narodnyj symbol...”

Важный приятелю,
проста одповідь на Ваш вопрос бы была, же іщі в році 1991 Першый світовый конгрєс Русинів у місті Міджілабірці (Словакія) прияв «сїмбол медвідя». Тот конгрєс організовали Русины зо Словакії, также якраз они вирішили хосновати тот сїмбол, який прияли
(Продовжїня на 2. стор.)

МЫ – ЄДЕН НАРОД

(Закінчення із 1. стор.)

Русины вшыткых країн без будь-яких вопросов, а пізніше офіційно був потверджений на Дев'ятих світових конгресі Русинів у місті Сігет (Румунія) в році 2007. Ніч чудне на тім не є, бо то є символ цілої Карпатської Русі, а нелем Підкарпатської Русі.

То правда, же символ був створений в році 1920 про Підкарпатську Русь в контексті Чехословаччини. Але чим у тім часі була Підкарпатська Русь? Цітуючи міжнародний договір Паріжской мірної конференції з року 1919, то була Отчизна «вшыткых Русинів, які жыють южно од Карпат». Т. є. враховано карпатських Русинів пряшівской области в северо-выходній Словакії, які ся надіяли, же ся стануть частков «своёй» Отчизны Підкарпатської Русі. Адміністративна границя між Словакією і Підкарпатськов Русев не была офіційно становлена аж до року 1928. Перед і по тім (аж до року 1945) карпатськы Русины Словакії протестовали проти розділію зо своїма братами на Підкарпатській Русі, бо позерали ся на тоту границу як на «неприродну» (умелу). Докінця Русины-Лемкы северно од гор офіційно пожадали в маю 1919, а потім в році 1920 (предложили петицію прямо президентови Масарикови), жебы Лемковина і її русинське насеління была споєна з братами на югу, в тогдышній Чехословачії. То значить, карпатськы Русины пряшівской области, лемківской области і Підкарпатської Русі – вшыткы порозуміли, же суть єдним народом, який жыє на єдиній території, Карпатській Русі, з якої лем часть, а то Підкарпатська Русь, досягла статус окремой адміністративной формації, і зато потребовала «народный» символ.

Другыма словами, естувє єдина історична територія, Карпатська Русь, подобна як многы історичны території Європы – Країна Басків, Фландрія, Каталонія, Кашубія і под. Тот факт, же даны території (часто побудованы на етнічній основі) были розділены між різними державами у різні часі, не робить їх меншеціннов Отчизнов про їх народы. Таким способом, Вы і Ваши предкы народили сьє ся на Карпатській Русі, яка в минулости найправдоподобніше была Угорським кралєвством в рамках Австро-Угорської імперії або Чехословачії ці Словенського штату (у часах другой світової войны). Кідь сьє не барз молодий, то наісто сьє ся народили в Чехословачії, в тій її часті, котра лем в році 1993 офіційно ся стала самостатным штатом – Словацьков республік.

Народы – то народы, штаты – то штаты. Тоты дві понятя не мож змішувати. І штаты можуть мати символи (єрбы), і бездержавны народы можуть мати символи (єрбы). Карпатськы Русины в данім контексті не суть нияким винятком.

Наконець, кус єм несподіваний Вашим выголошінєм: „*Ja osobni ku tomu teritoriu [Pidskarpatska Rus] nemam zadne ročut'a, narodil jem sja na Slovensku, tak, jak i moji predkove.*” Єдним з найвызначнішых аспектів карпаторусинського руху од часу Революції 1989 року є погляд, же Русины суть окремом народностев незалежно од того, де они жыють днесь: Словакія, Польща, Україна, Румунія, Споєны штаты і подобно. Окрем того, много раз од року 1989 карпатськы Русины єдного штату помагали Русинам другого штату морально і фінанчно, кідь їх народны, культурны і освітны інтересы выжадовали таку поміч. Одношнія словацькой влады к «своім» карпатським Русинам не все было приязне, і карпатськы Русины других країн чули повинность помічі своїм братам пережыти нелегкы часы в Словакії, наприклад кінцём 90-х років ХХ. стороча. Главне є, і все мусить быти – акцептованя того, же сьє єден народ зо сполочными предками, і наша історична дідовизна вырастать з єдною історичною Отчизною – Карпатської Русі, без огляду на то, котрому штату тот земля належить в данім часі. Штаты ся зьявляють і зникають, а народы зістають.

Карпатськы Русины мають властный народный символ (єрб) і народну гімну. Іщі много важных діл треба зробити (наперед у сфері русинських школ), а не спекуловати о зміні, нашого – між іншим – естетично прекрасного народного єрбу з медвідєм.

Проф. Др. Павел Роберт МАГОЧІЙ, Торонтська універзіта

Темы дізертачных работ з карпаторусиністики

Філозофічна факулта Пряшівской універзіты на своїй вебсторінці опубліковала темы дізертачных работ окремых школителів на академічний рік 2012/2013. В студійнім одборі **2.1.28 славянськы языки і літературы** в студійнім програмі **славістика** є по першыраз выписаных тыж **пять тем з русинського языка і літературы** доц. ПгДр. Анны Плїшковой, ПгД., з Іншітуту русинського языка і культуры ПУ. Думаєме собі, же могли бы заінтересовати тых будучіх докторандів, котры уважують перспективно у своїй професії ся займати карпаторусиністиком. Суть то наслідуючі темы:

1. Лексикально-штілістичны аспекты русинського языка в умелецькій прозі Марії Мальцовской.
  2. Языкова культура і языкова норма сучасных русинських масмедій в СР.
  3. Язык русинської літературы народного возроджіння і сучасный русинський літературный язык.
  4. Тенденції розвою языка карпатських Русинів на сторінках періодичной преси другой половины 19. ст. – першой половины 20. ст.
  5. Русинський літературный язык в процесі зближованя варіантів.
- Приглашкы на докторандьскы штудії ФФ ПУ приймає до **4. юна 2012**. Веце інформацій мож найти на <http://www.unipo.sk/1071>.

-р-

Ох, Русины, Русины

Може єм мала особа нато, жебы єм могла писати до медій о тім, о чім пишу. Але ай так то зроблю, бо мою русинську душу бє великий непокій, жаль, зунуваня і безрадность над тым вшыткым, што ся в посліднім часі між Русинами діє. Є то велика ганьба і пропасть про нас вшыткых, кідь єдны других нелюдським способом атакуєме.

ЯКИЙ ВАШ ПОГЛЯД

О што кому властно іде? Та ці пряшівскы, братіславскы і лабірськы Русины не суть єднакы? Ці не маєме мы вшыткы, россіяны по цілій республіці і по цілім світі, тот самый русинський корінь? Ці бы нам вшыткым не мало йти о того саме діло? О добро наших русинських людей? О розвою нашой історії, духовной і світської культуры, о утримованя наших стародавних традицій і о розвою языка і освіти?

Кідь зачатком дев'ятьдесятих років минулого стороча Русины (я, правда, іщі єм при тім не была) ся так прекрасно доказали споїти проти бывшому диктаторському режиму, проти неконечному принижованю Русинів у своїй родній отчизні, **ведно ся выбоєвала довго обчекована слобода і узнаня Русинів нелем дома, але і у світі, чом тепер ніщїме і розбиваєме між собов то, што было гірко-тяжко выбоєване і досягнуте?!**

Я была міцно щастлива а вірю, же і много наших Русинів, же сьє ся активно зачленили до такой великой і красной русинської родины... А днесь, внаслідку боя між собов пару „великих“ боєвників – не знаєме, што маме робити...?

Твердять, же мы шістьдесятиници, сімдесятиници і вісімдесятиници маєме уж одпочівати і не монтовати ся барз до русинського діяльства... Лем же іщі покы жыєме і сьє активны, дотыкаться ся нас то вшыткых. А снажыме ся лем помічі доброму ділу Русинів.

Далшы высловы в медіях – же **ты**, або **вы** собі робте своє, а **мы** будеме робити своє...! Хто сьєме **мы**, але хто сьєме **вы**...? Як можеме ділити роботу про наших Русинів на **моє, твоє, наше, ваше**...? **Де ся стратила наша русинська єднота? Наша сполочна жертвенность про благо наших людей?**

Русины на Словенську конечно дістали велику історичну можливість – быти самы собов. Як народностна меншына маєме вшыткы можности і права на екзистенцію і шырокогранний розвою.

Лем не треба ся між собов натїговати і „бити“ о свою компетенчну великость, мудрость і способности, бо вшыткы маєме в собі многы способности, єден такы, другый зась інакшы. **Треба лем красно між собов сполучувати і мати в почливости єден другого.**

Бо кідь вшыткы без даных пра-

вил зачнеме на властну пясть рядити наш русинський рух і наше діяльство, не досягнеме ніч, а іщі, може, і того, што ся за понад двадцять років подарило сполочными силами досягнути, зніщїме і стратиме!

Дорогы Русины, конечно ся вшыткы спамятаєме, сядьме за єден сполочный стіл, даєме свої тверды русинськы головы до копы і боюєме ведно за сполочне діло, за свою честь, справедливость і екзистенцію!

Кідь хтось з нас робить, або зробив колись хыбы, за сполочным народностным русинським столом вирішїме ситуацію мудро, честно і справедливо, але ся взаємно не нападаєме, не уражаєме і не принижуєме! Бо таким некультурным способом нігда не послужыме добрым прикладом про нашу молоду русинську генерацію.

Діло Русинів, котре сьєме в тяжкых часах ведно вытворили і выдобили, тепер ведно, одповідно і глибоко храниме без того, жебы сьєме ся між собов ненавіділи і уражали!!!

І пан Александер Зоуляк, єго і нашы Народны новинкы і часопис Русин были першыма по революції 1989 року, што міцно і жертвенно помагали нашим Русинам добити ся свого. Днесь го многы ніщать, зневажують і нападають, намісто слов вдякы за 20-річну роботу в русинськїм русї...! Многы, котры сьєме тогды „были в пеленках“, котры собі істо і днесь пишете народность словенську(?!), котры сьєме пришли на готове діло, де вам уж были двері шыроко отворены к заложіню далшых русинських організацій, вы ся днесь справате як „гієны“. Нападате, ганобите діло людей, котры вам отворили двері до великого русинського світа і діяльства!

Прошувас, маймек собі холем фалаток чести, людськості і розуму! Не ліквідуйме ся взаємно і свою дотеперішню красну, але тяжку роботу про Русинів!!!

Марія ГІРОВА,
поетка і русинська активістка
зо Снины

• Погляд на автентичну фотографію з першої прясівської прем'єри Піддуклянського українського народного ансамблю (тепер Піддуклянського умелецького народного ансамблю), конкретно з композиції *Лабірьська свадьба в хореографії В. Лібовицького, з року 1957.*

Перше виступління ПУНА было перед 55 роками

У передвечур в тім часі штатного свята ослободжіння Чеськословенська Советьсков армадов у крайскім місті Пряшів **8. мая 1957** были положены вінці вдяки к памятнику павшым советьским воякам в парку на Главній уліці. Наслідно ся одбыло святочне засідання оргів штатной справы, на котрім были оцінены найліпшы робітници Пряшівского края вызнаменанєм „*Za vupikajúsi prácu*“ а наконєць ся одбыло перше концертне виступління тогдышнього „Піддуклянського українського народного ансамблю“ (днесь Піддуклянського умелецького народного ансамблю – *Poddukliansky umelecký ľudový súbor – PULS*) у Пряшові. То був першы концерт першой прем'єры ПУНА (ПУЛС-у) в Пряшові, зачаток єго концертного діятельства.

В проґрамі, окрем русиньскых співанок з Ціґелкы, Тваріжця і інших русиньскых сел северовыходного Словенська, танців з Рівного, Шамбронна, были і дві композиції народных звичаїв Русинів, а то *Лабірьська свадьба* і *Камюньскы прядкы*. Ведучім ансамблю був знамый фолклоріста і високошкольскый учитель музики в Пряшові – **Юрій Костюк**. Хореоґрафом ансамблю був балетмайстер **Владимір Лібовицький**. Авторами статей о першій концертній в українській часописі „*Дружно вперед*“ ч. 10 з року 1957 были: **Василь Капішовський, Юрій Цімбора і Федор Іванчов**.

Од зачатку 50-ых років минулого стороча у бывшій Чеськословенську на основі урядного приказу вшиткы Русины ся зачали повинно звати Українцями а стародавна народность перестала быти штатом акцептована. Так то было 49 років. Аж по зміні тоталітного політичного режиму на демократічний і плуралітний в році 1989 жытелі нашої країны ся зась могли голосити і к русиньскій народности а русиньска культура могла быти зась офіціално презентована як русиньска. У звязи з юбілєєм 55 років діятельства ПУНА (ПУЛС-у) в Пряшові треба високо оцінити і похвалити веджіння того ансамблю, так як і веджіння бывшего Українського народного театру (днесь русиньского Театру Александра Духновича) у Пряшові, же по році 1989 на Словенську они як першы собі усвідомили, де є правда о русиньскім народі, русиньскій історії і русиньскій культурі. Они першы мали смілость наголос повісти цілому світу, же дале своїм уменєм уж хочуть служити лем реалным творцям культури в тім регіоні. Наслідно, як дві штатны умелецькы інституції, урядным способом ся збавили бывшего повинного політичного українського „плайстра“, і днесь обидва тоты умелецькы колективы ся не звать „українськыма“, але іншыма назвами, і суть в своїй основі русиньскыма. Выголошують, же презентують русиньску культуру, точно таку народну культуру, яка была довгы стороча на території Словенська реалізована домашніма Русинами. А праві тоты познання правды з історічного, етноґрафічного, языкового і фолклорного боку на діятельстві ПУЛС і ТАД в Пряшові в сучасности є найцінніше.

Заслугу на тім народнім пробуджіню мають вшиткы члени тых двох штатных русиньскых умелецькых
(Продовжіння на 4. стор.)

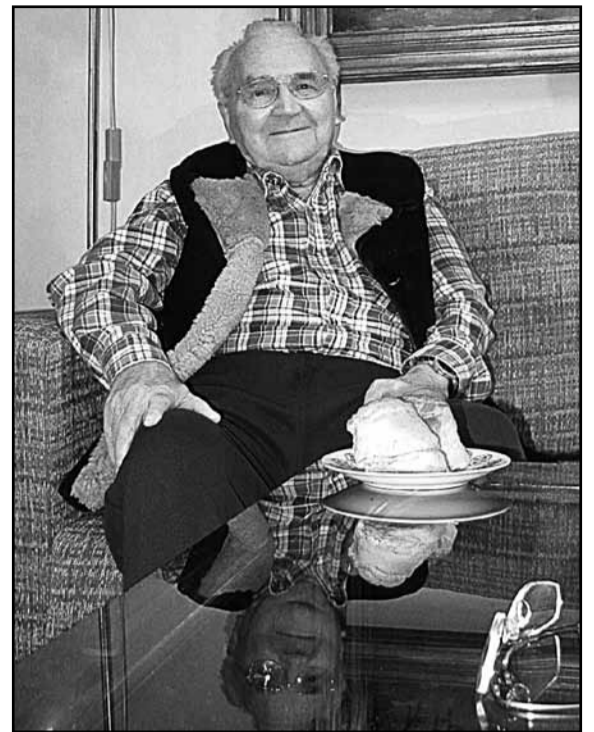
Плодный композитор Штефан Ладыжинський

Драматик, діріґент, але в першій ряді добрый композитор **Штефан Ладыжинський** у своїм прекраснім віці 87 років не є пасивним, але наспак, активним чоловіком. Талентований і скушений умелець, котрому вдячіме передовшитком за єго валикий вклад до сакралной музики, послідні роки ся занимав главно літурґіов св. Яна Златоустого. І так про церковны хоры створив штириголосны літурґічны співы, яким дав книжну подобу під назвов *Співы к літурґії св. Яна Златоустого*.

Найновішыма приростками у світі сакралной музики суть зборники *Богородице Діво* (маріаньскы пісні про змішаний і женьскый хор) і *Хрістос воскрес* (великодны співы про змішаний хор). Обидва зборники дістали вшиткы ґрекокатолицькы хоры на Словенську.

Наконєць лем додам пожеланя, яким ся нам пригварять Штефан Ладыжинський нелем як композитор, але главно як добрый приятель: „*Няй ся каждый наш спів стане красным цвітом на віттарю каждого нашого свята.*“

Анна СЕМБЕРОВА, Братіслава

Щастливу судьбу, вшитко добре, Україно!

Свою статью зачну цитатом од Мґр. Анны Дзурёвой із Міджілаборець:

„*Кідь порівнюю свій жывот на Україні і по навороту на Словенську, мушу повісти, же на Україні єм не зажыла тільки уражок, ублизюваня і понижованя, як на Словенську. На Україні єм ся чула рівноправна, мала єм дяку до жывота, вшитко ся мі дарило. А то єм ходила „по уха“ в болоті на корбі накладного авта в морозі, дакілько кілометрів боса з коровами по стерняці, по лісі, но то ня так не боліло, як псіхічне пережываня на Словакії...*“

Єдна з найвекшых републик бывшого Советьского союзу, котрый ся распав, – Україна, стала ся сувереннов і самостатнов. То выголосив на своїм засіданю український парламент. 1. децембра 1991 стала ся історічна подія – на Україні ся одбыло референдум, яке підтвердило акт выголошіня самостатности України од 24. авґуста 1991. Веце як 90% жытелів України, якы взяли участь на цілоукраїнськім референдумі, підтвердило рішіня того закондарного оргіву...

Говорити о Україні, може, і я мам право, а то немале, бо у бывшій Советьскім союзі єм пережыв 16 років, з того 13 на Україні, а три в прибалтських републиках (Латвійскій, Лотіській, Естоньскій), Казахстані і выходній Пруссії (теперішня Калининґрадська область Російской федерації) як вояк Советьской армії. На Україні єм прожыв часть свого дїтинства, молоды роки.

Рахую ся к тым людем, котры в тяжкім і нещастным про нас році 1947, обаламучены советьсков лживов пропаґандов, оптовали, значить, переселили ся на Україну, де много років терпіли в голоді і холоді, сталінщині і беріовщині, колективізації і хаосі, „щастливім і радостнім жывоті“ в колхозах і совхозах, самоволі і агресивности містных, окресных і областных, партійных і штатных функціонерів, недоброжычливости, ненависти, неприязні і злобі жытелів з їх саркастичными припоминками: „*Чого ви на нашу землю приїхали?... Забирайтеся геть з нашої батьківщини... А щоб вас... А що ви тут шукаєте?...*“

І кідь по валній громаді была приятя резолюція о заказі выжываня дїтської робочой силы, на Україні, як і в цілім Советьскім союзі, наповно і дале ся выжывала робота дїтей. А главно в колхозах і совхозах, де нам дїтём, як і нашим родічам, нігда не было заплачено за нашу рабску

роботу! Также то не была рабска сполочность? А притім на челных стінах в школьскых класах вісіли потреты Леніна і Сталіна, з плаґатом міджі нима: „*Спасибі товаришу Сталіну за щастливе дитинство.*“

Неприродный голод, біда, терпіння, хаос, безправя, безрадность были всягды, на каждім кроці. Вышкіряв на нас зубы закон соціалізму: „*Од каждого подля єго способностей – каждому за єго роботу.*“ То было де юре. Але в реалности, де факто, там платив другый закон: „*Як не украдеши, то не пережыєши.*“

Ніт, я ся не рахую к тым „експертам“ і „зналцям“ України або Советьского союзу, котры з выходного Словенська по скінчіню середній школы без рядного конкурзу, не по выбері, але по наборі, одышли штудовати до Советьского союзу. Як молодеж зо „стран народной демократии“ были посланы штудовати до Москвы, Ленінґраду, Києва, Одесы, Волґоґраду... Они мали великы штатны штіпендії, котры їм выплачовало Міністерство школства Чеськословенська. Докінця мали высшы штіпендії, як їх професоры платы, або баницы, робітници в желізарнях, о робітниках в заводах і колхозах ани не говорю. Мали підпору своїх учітелів і нашыроко отворены двері барів, рештаврацій спомянутых великих міст, де ся „учіли“. За пінязі Міністерства школства ЧСР были ліпше выобліканы як, наприклад, їх українськы доценты і професоры. З мінімалными основными способностями і знанями одышли штудовати „до Руська“ і як-так закінчили (не вшиткы) советьскы высокы школы. А міджітым з повно набитыма піняженками, якы їм фінанцовало Чеськословенсько, ходили по барах і рештавраціях, робили зо себе фешаків. По навороту до Чеськословенська, тоты абсолвенты твердили о собі, же добрі познають Советьскый союз і Україну.

Хотів бы єм повісти їм тото: „*Вы познате бывший Советьскый союз і Україну лем поверьхно, вы віділи СССР і Україну лем з облаків влаків, універзіт і інштитутів, респ. з киевского Хрещатика і других намість, але главно з тамтешніх барів і рештаврацій.*“

Я познам Україну, але і бывший Советьскый союз, з іншого боку, бо на своїх плечах ведно зо своїма родічами і іншыма чеськословенськыма оптантими-переселенцями зо Словенська єм відів, зажыв
(Продовжіння на 4. стор.)

Opät' sa sám usvedčil

(Позн. ред.: На просьбу автора, жебы статю могло прочитати якнайвече людей, вынятково єї публикуєме в оригіналі – в словенськым языку.)

Donedávna som si naivne myslel, že konečne mám korektné vzťahy aj s **PhDr. Miroslavom Sopoligom, DrSc.** zo Svidníka, riaditeľom tunajšieho SNM – Múzea ukrajinskej kultúry (MUK). Korektné a štandardné vzťahy mám aj so Zväzom Rusínov-Ukrajincov SR v Prešove a vo Svidníku, ako aj s redakciami. Podobne aj s členmi Rusínskej obrody v Prešove a vo Svidníku a s príslušnými rusínskymi redakciami a s členmi strany náš kraj. Korektné vzťahy mám aj s cirkvami. Spomedzi pravoslávnych duchovných som si veľmi vážil nebohého prot. Petra Cupera zo Stropkova.

Pokiaľ ide o M. Sopoligu, z naivity ma vyviedol fakt, keď som si nedávno vo **Vedeckom zborníku Múzea ukrajinskej kultúry (VZ MUK) vo Svidníku č. 26 (Ukrajinci v prihraničných oblastiach Karpát : problémy akulturácie, asimilácie, identifikácie. Materiály medzinárodnej vedeckej konferencie Svidník 17. – 18. júna 2011. Svidník, 2011)** na strane 490 prečítal toto: „Nemôžeme súhlasiť s tým, aby sa názvy inštitúcií menili podľa chvíľkových a choromyseľných nálad notorických sťažovateľov typu **Andreja Kaputu**, ktorý permanentne osočuje mnohých spoluobčanov a vyvoláva národnostnú nevraživosť, najmä protiukrajinské a protiridovské nálady, ako aj konfesijné rozbroje. Pán Kaputa sa už dlhé roky špecializuje na osočovanie Múzea ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku... Dovoľujeme si Vás upozorniť, že pán Kaputa zneužíva listy Ministerstva kultúry SR ako dôkazy o údajnom „protiprávnom, neodbornom a neaktuálnom“ názve múzea vo Svidníku... Máme jednoznačné dôkazy o tom, že v súvislosti s aktivitami Rusínskej obrody proti múzeu vo Svidníku dochádza k zneužívaniu právomoci úradníka štátnej správy...“

Avšak koľkokrát M. Sopoliga osočoval riadnych a

teraz už bývalých zamestnancov MUK vo Svidníku, vie každý.

V závere tohto listu z 25. 2. 2002, prvýkrát publikovaného v citovanom VZ MUK č. 26, str. 489 – 490, napísaného pod hlavičkou Múzea ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku, ale bez jeho predpísaného čísla spisu registratúry, M. Sopoliga napísal, že „*kolektív pracovníkov predmetnej štátnej inštitúcie sa musí... sústavne brániť pred nevybranými útokmi, ktoré hraničia s duševným terorizmom. Je to zjavná národnostná diskriminácia, ktorá nie je v súlade s Ústavou SR a medzinárodne platnými dohodami o dodržiavaní ľudských práv.*“

Ďakujem pekne za vraj národnostnú diskrimináciu M. Sopoligu a kolektívu pracovníkov múzea. Akcia vyvoláva reakciu. M. Sopoliga aj teraz sám eskaluje spory a iba jeho vinou dochádzalo k deukrajinizácii múzea. Koľkí že to z MUK popri plate brali a berú aj starobný dôchodok a doslova presluhujú v múzeu, vrátane M. Sopoligu (nar. 26. 3. 1946). Toto v nevelkom Svidníku je takisto veľmi dobre známe. Toto je národnostná diskriminácia?!

Dotknutý predmetný list, teraz znova a zámerne aktualizovaný, ako keby sa M. Sopoliga nevedel opäť zmestiť do kože, napísal M. Sopoliga spomínaného 25. februára 2002 PhDr. Petrovi Marákymu (komuže inému!), vtedy generálnemu riaditeľovi sekcie kultúrneho dedičstva Ministerstva kultúry SR v Bratislave. Neskôr bol aj generálnym riaditeľom Slovenského národného múzea v Bratislave. Jeho organizačnou jednotkou je tiež MUK vo Svidníku.

M. Sopoliga sa sám usvedčil znova a opäť, aj nasledujúcim spôsobom. Nuž, porovnajme si štýl a obsah obidvoch dokumentov. Ich autor je JASNÝ. Dňa 4. marca 1982 bol na mňa napísaný dvojitéj anony, fingovane podpísaný „Pracovníci ONV (v) Bardejove“ a poslaný z Bardejova na Dekanát Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v

Bratislave a na vedomie Ústrednému výboru KSS v Bratislave, ul. Hlboká č. 2. Skutočný autor osočujúcich anonymov nevedel, že v Bratislave ÚV KSS nesídlí na Hlbokej ulici, ale na Hlbokej ceste. Na druhej strane dobre vedel, že FF UK v Bratislave sídlí na Gondovej č. 2. Na ONV v Bardejove dobre vedeli, že ÚV KSS sídlí na Hlbokej ceste. Predmetný anony znie:

„Vážení súdruhovia!

Veľmi nás prekvapila správa, že náš bývalý pracovník Andrej Kaputa sa uchádza na vašej katedre archívnictva o doktorát. Ako je možné, že terajší jeho zamestnávateľ – ONV vo Svidníku mu dal na to súhlas. Ved' ide vyslovene o náboženského fanatika a zarytého nepriateľa nášho socialistického zriadenia. Ak Vám záleží na výchove skutočných doktorov, vyžiadať si jeho kádrové materiály z nášho príslušného oddelenia. Lebo, ako vieme (tak v origináli), tento človek potrebuje titul iba na to, aby jeho notorické sťažnosti mali väčšiu váhu a boli účinnejšie „pri zneškodňovaní“ čestných komunistov a podkopávaní nášho zriadenia. Ved' celý tucet jeho sťažností sa nachádza na najrozličnejších orgánoch, počnúc ústrednými straníckymi a odborovými až po okresné.

Čest' práci!

Pracovníci ONV v Bardejove

Na vedomie: Ústredný výbor KSS Bratislava, Hlboká 2.“

Až roku 1990 som sa mohol priamo oboznámiť s týmto anonomom. Aj štylistik prof. Jozef Mistrík, DrSc., mi vtedy potvrdil moje podozrenie z autorstva M. Sopoligu... Teraz je tu ďalší dôkaz. Nech to vyvráti M. Sopoliga na detektore lži!

Andrej KAPUTA, Svidník

Перше выступління ПУНА было перед 55 роками

(Закінчення із 3. стор.)

колективів. Треба оцінити ведучі особности уж легендарной доби „третього русинського рана“, а то бывших ведучих робітників і воджатаїв руху Русинів на Словенську – **Василя Турка, Ярослава Сисака і Александра Зозуляка**. Без них і без їх особной великой жертвовности в організованю русинського народного возродного руху на Словенську днесь бы русинське народне усвідомління Русинів, наісто, не встало на ноги.

Можеме 8. мая 2012 погратуловати вшиткым членам ПУЛС-у к 55. юбілею од їх першого умельцького концерту в Пряшові і як єдиному русинському професіональному фолклорному колективу зажелати много далшы успішны премєры і концерты, што помагають шыріню русинської културы по цілім світї.

Мгр. Ян КАЛИНЯК, Свідник

(Статя написана з помочов матеріалів з музичного фонду Юрія Цімборы.)

Щастливу судьбу, вшитко добре, Україно!

(Закінчення із 3. стор.)

плач і біду великого українського народа в часах сталінської і беріовської беззаконности і самоволї. Бо відіти і познати жывот і реалность України як туриста з „Влаку дружбы“ або як заграничний студент з Хрещатика і інших киевських намість, або з барів і рещтаврацій, а відіти і познати жывот і реалность з колхозной стайні, машталні ці од молотячки на колхозній або совхозній стернянці – то великий розділ! Давам за правду нашым реоптантам, які говорять: „**Хто не жыв в Руську, на Україні, тот не знать, што є жывот, што є біда.**“

Менї ся днесь ани не хоче вірити, же сьме выростали в такій невгодній атмосферї, такім оточїню. До семой класы сьме, діти, ходили босы. Електрика, радіо, телевізор, телефон, магнетофон, грамофон, годинки, асфалтова дорога, автобусове споїня, здравотна старостливість, школьска їдалня, тепло в класах в зимі, то были річі, котры сьме тогды не зазнали. Так єм собі запамятав Україну... Оно і не

чудно, кідь 90% продукції України ішло до „Союзу“ і на „інтернаціоналну поміч розвоєвым штатам“ шыроко-далеко за границї (Азія, Африка, Латинська Америка).

Теперь Україна ся стала слободнов і сувереннов державов, є то скоро 50-міліоновый штат, многонародностный, з величезным економічным потенціалом, з невычерпным природным богатством. Вірю, же настане тот час, кідь Україна не буде купувати зерно споза границь, але сама го буде пестувати і продавати, як то было колись, до большевицького перевороту в році 1917. Бо з таков уроджайнов землєв мож кормити нелем саму Україну, але і цілу Европу, лем треба нового і доброго ґазду, господаря.

Щастливу путь тобі, моя друга Отчізно, країно мого дітинства і тяжкой, але прекрасной молодости! Желам ті і твому народови лем добру, щастливу судьбу!

Николай ШКУРЛА, Ладомірова

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы. Шефредактор: Мгр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, языкова редакторка: доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Адреса: **Лудовэ новину, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Tel.: 0905 470 884. Регістрацне ч. **EV 327/08, МІС 49 438.** Предплатне на рік € 8,50 €. Опубликованы погляды дописователїв не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на інтернеті: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2